

บทที่ 3

อิทธิพลวรรณคดีจีน

ถึงแม้ประเทศไทยและประเทศจีนจะมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยแล้วก็ตาม แต่ความสัมพันธ์นั้นเป็นความสัมพันธ์ทางการค้ามากกว่าอย่างอื่น อิทธิพลวรรณกรรมของจีนจะเข้ามาในไทยก็ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการแปลวรรณกรรมของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงออกเป็นภาษาไทย ดังนั้นจึงมีการประชุมนักปราชญ์ราชบัณฑิต แปลพงศาวดารจีนเรื่อง สามก๊ก และ ไซ่ฮั่น และพงศาวดารมอญเรื่อง ราชธิราช น่าสังเกตว่าวรรณกรรมแปลในสมัยรัชกาลที่ 1 มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาสงครามและยุทธวิธีในการรบ

พงศาวดารจีนที่แปลในสมัยรัชกาลที่ 1 ที่ได้รับความนิยมมากโดยเฉพาะเรื่องสามก๊กทำให้เกิดการแปลพงศาวดารจีนต่อมาอีกหลายรัชกาล ซึ่งอาจเป็นพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์ที่ต้องการให้เรื่องราวต่อเนื่องกันก็ได้ พงศาวดารจีนที่แปลมาเป็นไทยทั้งหมดเป็นเหตุการณ์ที่อยู่ในหนังสือชุดประวัติศาสตร์ของจีนซึ่งมีชื่อว่า Erh¹ Shih² Szu⁴ Shih³ เป็นหนังสือประวัติศาสตร์ยาว 24 ตอน ประวัติศาสตร์จีนชุดนี้มีฉบับที่กเหตุการณ์ต่อเนื่องกันเช่นหนังสือประวัติศาสตร์ หรือพงศาวดารโดยมาก แต่เป็นการบันทึกเรื่องราวของบุคคลหรือนัยหนึ่งเป็นประชุมประวัติศาสตร์ หนังสือประวัติศาสตร์ 24 ตอนนี้แต่ละตอนประกอบด้วยเรื่องราวของบุคคลสำคัญ ๆ หนังสือชุดนี้พระเจ้าวู้ตีแห่งราชวงศ์ฮั่น (พ.ศ. 337-551) โปรดให้บันทึกขึ้นเป็นครั้งแรก หลังจากนั้นเมื่อราชวงศ์โจวขึ้นมาอำนาจต้องให้นักประวัติศาสตร์ในสมัยของตนบันทึกเหตุการณ์ของราชวงศ์ก่อนไว้ หนังสือชุดนี้มาจบตอนสุดท้ายในสมัยพระเจ้า Ch'ien Lung (พ.ศ. 2279-2339) แห่งราชวงศ์ Ch'ing ต่อมาเมื่อผู้นำเอาเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เหล่านี้มาแต่งใหม่ในลักษณะเป็นความเรียงร้อยแก้ว ซึ่งมีรายละเอียดปลีกย่อยเกินความจริงไม่มากนักน้อย เพื่อเน้นตัวบุคคลให้เด่นชัดขึ้น และสนุกสนานชวนอ่าน

พงศาวดารจีนที่แปลมาเป็นภาษาไทยมีจำนวน 34 เล่ม แปลในระหว่างรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 6 ยกเว้นในรัชกาลที่ 3 ไม่มีการแปลพงศาวดารจีนเลย ทั้ง ๆ ที่เรามีการติดต่อค้าขายกับจีนมากที่สุด ทั้งนี้สมเด็จพระยาตำราญราชานุภาพทรงสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเพราะพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า ในรัชกาลก่อนมาได้สร้างหนังสือเพื่อเป็นประโยชน์ในทางคดีโลกมาแล้ว หนังสือคดีธรรมยังบกพร่องอยู่ จึงทรงอุดหนุนการแปลพระไตรปิฎกจากภาษาบาลีมาเป็นไทยมากกว่า หนังสือแปลจากภาษาบาลีจึงมีมากในรัชกาลนี้ น่าสังเกตว่าในระยะแรกผู้ที่อุดหนุนให้มีการแปลหนังสือมักเป็นพระมหากษัตริย์ หรือเจ้านายชั้นสูง เช่น พระบาทสมเด็จพระพุทธยอด

ฟ้าจุฬาโลก พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ในสมัย
รัชกาลที่ 4-5 เป็นต้น

ลักษณะของการแปลหนังสือจีนเป็นภาษาไทย ในระยะแรก ๆ ค่อนข้างลำบาก เพราะคน
รู้หนังสือจีนไม่มีใครชำนาญภาษาไทย ผู้ที่เชี่ยวชาญภาษาไทยอย่างดีก็ไม่รู้หนังสือจีน การแปลใน
ระยะแรกจึงต้องมีพนักงานทั้ง 2 ฝ่ายช่วยกันทำ ผู้ชำนาญหนังสือจีนแปลความมา ฝ่ายผู้ชำนาญภาษา
ไทยจึงนำเอาความนั้นมาเรียบเรียงเป็นภาษาไทยที่มีถ้อยคำสำนวนสละสลวยอีกทีหนึ่ง รวมทั้ง
การสร้างมโนภาพแบบไทย ๆ หรือสร้างบรรยายกาศตามรสนิยมไทย เช่นใน สามก๊ก เมื่อกล่าวถึงต้น
ท้อออกดอกสะพรั่ง ผู้อ่านoyerการแปลก็จะแก้ต้นท้อเป็นยี่โถ เพราะคนไทยรู้จักต้นยี่โถมากกว่าต้น
ท้อ หรือในการบรรยายเรื่องการรับประทานอาหาร วัฒนธรรมจีนถือว่าต้องรับประทานอาหารเสียง
ดังเพื่อแสดงว่าแขกชื่นชมรสชาติอาหารและแสดงคารวะต่อเจ้าของบ้าน แต่วัฒนธรรมไทยถือว่าการ
รับประทานอาหารให้มีเสียงดังเช่นนี้ เป็นมารยาทที่ไม่งาม จึงตัดตอนแก้ไขไปเสีย เหล่านี้เป็นตัว
อย่าง

ฉะนั้น การแปลพงศาวดารจีนในสมัยก่อนจึงต้องมีผู้อ่านoyerการแปลที่มีความสามารถในภาษา
ไทย เช่น กรมพระราชวังหลัง เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นต้น แม้ในชั้นหลังเมื่อเจ้าพระยา
บรมมหาศรีสุริยวงศ์เป็นผู้อ่านoyerการแปล แม้จะมีได้เป็นผู้แต่งภาษาไทยของทุกเรื่อง แต่ก็มีส่วน
ในการสันนิษฐานแก้ไข ทักท้วงข้อความและถ้อยคำที่แปลอยู่มาก น่าสังเกตได้ว่าในบรรดาหนังสือ
พงศาวดารจีนที่แปลมานั้น ถ้าเป็นเรื่องที่ผู้มีบรรดาศักดิ์สูงอ่านoyerการแปล สำนวนมักดีกว่าเรื่องที่
บุคคลสามัญแปล อย่างเช่นเรื่องสามก๊ก เป็นต้น ทั้ง ๆ ที่การแปลไม่สู้ตรงกับสำนวนที่แต่งไว้ใน
ภาษาจีนแต่เดิม แต่ที่ได้รับความนิยมยกย่องมาก มิใช่เป็นเพราะเนื้อเรื่องสนุกสนานอย่างเดียว แต่เพราะ
สำนวนภาษาไทยดีเยี่ยมด้วยประการหนึ่ง ส่วนหนังสือแปลในระยะหลังบางที่ได้ผู้รู้ทั้งภาษาไทยและ
จีนเป็นผู้แปลคนเดียวโดยตลอด แต่ถ้อยคำสำนวนไม่ดีเด่นเท่าเรื่องแปลในระยะแรก ๆ

ในการแปลเป็นภาษาไทย มิได้แปลตามลำดับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์จีน การแปลเรื่องใด
เรื่องหนึ่งก่อนหรือหลังขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของพงศาวดารตอนนั้น ๆ เช่น เรื่องสามก๊ก ที่โปรด
เกล้าให้แปลเป็นเรื่องแรกในสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือพงศาวดารจีนตอนที่
4 แต่เนื่องจากเรื่องนี้เป็นที่นิยมแพร่หลายมากในวรรณกรรมของจีน เพราะแต่งในรูปของนวนิยาย
และมีเรื่องราวเกี่ยวกับยุทธวิธีในการรบแบบต่าง ๆ ไทยจึงรับเอารื่องนี้มาแปลก่อนเรื่องอื่น ๆ และ
ในบรรดาเรื่องที่แปลจากพงศาวดารจีนทั้ง 34 เรื่อง ก็ปรากฏว่าเรื่องสามก๊กเป็นเรื่องที่สนุกที่
สุด

รายชื่อหนังสือพงศาวดารจีนที่แปลเป็นไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 6

รัชกาลที่ 1

1. สามก๊ก แปลก่อน พ.ศ. 2348 เป็นหนังสือ 95 เล่มสมุดไทย โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2408
2. ไซอัน แปลก่อน พ.ศ. 2349 เป็นหนังสือ 17 เล่มสมุดไทย โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2417

รัชกาลที่ 2

3. เดียดก๊ก พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดเกล้าฯ ให้แปลเมื่อ พ.ศ. 2362 โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2413
4. ท้องถิ่น สันนิษฐานว่าแปลเมื่อรัชกาลที่ 2 โรงพิมพ์หมอบลัดเล พิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2419
5. ตั้งอัน สันนิษฐานว่าแปลในรัชกาลที่ 2 โรงพิมพ์หมอบลัดเล พิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2419

รัชกาลที่ 4

6. ไซจิ้น สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้หลวงพิชัยวาริแปลเมื่อ พ.ศ. 2401 โรงพิมพ์หมอบลัดเล พิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2416
7. ตั้งจิ้น สันนิษฐานว่าแปลจากเรื่องไซจิ้น โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2420
8. นำซ้อง สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปล โรงพิมพ์หลวงพิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2414

---

¹ สมเด็จพระ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, ตำนานเรื่องสามก๊ก. (พระนคร : คลังวิทยา, 2506) หน้า 13-19.

9. ชูยถ้ง เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ให้จินบันกิม กับจินเพง แปลเมื่อ พ.ศ. 2398 คาดกันว่า สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (จี่) วัดประยูรวงศาวาสเป็นผู้แต่งภาษาไทย โรงพิมพ์หมอสมิธ พิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2421

10. นำบักซ้อง หลวงพิศาลศุคผล ให้จินบันกิมแปล เมื่อ พ.ศ. 2408 โรงพิมพ์หลวงพิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 4 เมื่อ พ.ศ. 2423

11. หงอโต้ สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้แปลเมื่อ พ.ศ. 2409 โรงพิมพ์หลวงพิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2423

12. บ้วนฮวยเหลา สันนิษฐานว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปล โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2423

13. โหงวฮั่วเพงไซ สันนิษฐานว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปล โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2421

14. โหงวฮั่วเพงหน้า สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้จินโตแปลเมื่อ พ.ศ. 2400 โรงพิมพ์หมอบลัดเล พิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2429

15. ซวยงัก สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้จินโตกับจินแสบันอันแปล เมื่อ พ.ศ. 2410 โรงพิมพ์หลวง พิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2412

16. ซ้องกั้ง สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้แปลเมื่อ พ.ศ. 2510 โรงพิมพ์หลวง พิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2422

17. เม่งเจียว สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปล (ไม่ปรากฏปี) โรงพิมพ์หลวง พิมพ์ครั้งแรกในรัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ. 2414

รัชกาลที่ 5

18. ไคเก็ก เจ้าพระยาภาณุวงศ์ ให้หลวงพิพิภนทวิจารย์แปลเมื่อ พ.ศ. 2420 โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2424

19. ซวยถ้ง ไม่ทราบผู้แปล โรงพิมพ์ศิริเจริญ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2456

20. เส่าป๊ก สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปลเมื่อ พ.ศ. 2413 โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2424

21. ซียินก้วยเจงตั้ง สันนิษฐานว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปล โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2446

22. **ซิดงซันเองไซ** สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้จีนโตแปลเมื่อ พ.ศ. 2412
โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2447

24. **เองเถียดตัวน** สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปลเมื่อ พ.ศ. 2413 โรงพิมพ์
หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2422

24. **อิวกังหน้า** สันนิษฐานว่าสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปล โรงพิมพ์หมอบลัดเล
พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2432

26. **เซียวอั้งเฝ้า** สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ให้หลวงพิชัยวาริแปลเมื่อ พ.ศ.
2413 โรงพิมพ์อุดมกิจเจริญพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2445

27. **เนี้ยหน้าอิคชื่อ** สันนิษฐานว่าเจ้าพระยาสมเด็จพระบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้แปล
โรงพิมพ์หมอบลัดเลพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2421

28. **เม่งมวดเซงถ้อ** สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ให้หลวงพิชัยวาริแปลเมื่อ
พ.ศ. 2431

29. **ไซอิว** พระโสภณอักษรกิจ (เล็ก สมิตสิริ) ให้นายดินแปล และนายเทียน วรรณนา-
โก เรียบเรียง โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนาการ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2441

30. **เปาเล่งอุกงอัน** นายหยอย กรมทหารปืนใหญ่แปล นายเทียน วรรณนาโกเรียบ
เรียง โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2441

รัชกาลที่ 6

31. **เซงเถียว** พระโสภณอักษรกิจ ให้นำเงินภาคปริวรรต (ไซกินจือ) แปล พระยาอุดมพงศ์
เพ็ญสวัสดิ์ (ม.ร.ว.ประยูร อิศรศักดิ์) เรียบเรียง โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนาการพิมพ์ครั้งแรก
เมื่อ พ.ศ. 2458

32. **ง้วนเถียว** นายขุนเนียม ต้นเวชกุล แปล โรงพิมพ์เดลิเมิลล์พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2404

33. **บูเช็กเทียน** คณะหนังสือพิมพ์สยามแปล และพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2465

34. **โหวงไอ้วพิงปัก** แปลพิมพ์ในหนังสือพิมพ์สยามราษฎร์ คณะหนังสือพิมพ์ศรีกรุงรวม
พิมพ์ เมื่อ พ.ศ. 2465

หนังสือเรื่องต่าง ๆ ที่แปลจากพงศาวดารจีนตั้งพรรณนามา ถ้าลำดับเทียบกับสมัยในพงศาว
ดารจีน ตรงกันดังแสดงต่อไปนี้

---

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18-25.

คักราชพงศาวดารจีน

ชื่อเรื่องหนังสือ

1. พระเจ้าอึ้งตี้ฮ่องเต้ครองราชสมบัติอยู่ 100 ปี
แต่เมื่อก่อนพุทธกาล 2154 ปี
2. พระเจ้ากิมเต็กฮ่องเต้ครองราชสมบัติอยู่ 84 ปี
แต่เมื่อก่อนพุทธกาล 2054 ปี
3. พระเจ้าจวนยกตี้ฮ่องเต้ครองราชสมบัติอยู่ 74 ปี
แต่เมื่อก่อนพุทธกาล 1970 ปี
4. พระเจ้าตี้คอกฮ่องเต้ครองราชสมบัติอยู่ 70 ปี
แต่เมื่อก่อนพุทธกาล 1892 ปี
5. พระเจ้าจี้เต้ฮ่องเต้ ครองราชสมบัติอยู่ 9 ปี
แต่เมื่อก่อนพุทธกาล 1822 ปี
6. พระเจ้าเจียวเต้ฮ่องเต้ครองราชสมบัติ 100 ปี
แต่เมื่อก่อนพุทธกาล 1814 ปี
7. พระเจ้าฮันเต้ฮ่องเต้ครองราชสมบัติอยู่ 48 ปี
แต่เมื่อก่อนพุทธกาล 1712 ปี

เรื่องไคเก็ก

"

"

"

"

"

"

1. ราชวงศ์แฮ

พระเจ้าอู่เต้ปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าเกียด
รวม 17 พระองค์ จำนวนรัชกาล 423 ปี ตั้งแต่ก่อนพุทธกาล
1662 ถึง 1240

เรื่องไคเก็ก

2. ราชวงศ์เซียง

พระเจ้าเซียงทางปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าติว
อ๋องรวม 28 องค์ จำนวนรัชกาล 650 ปี ตั้งแต่ก่อนพุทธกาล
1240 ถึง 590 ปี

เรื่องไคเก็กตอนปลาย

เรื่องห้องสินตอนต้น

3. ราชวงศ์จิว

พระเจ้าจิวบูอ๋องปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าจิวหมั้น
อ๋อง รวม 34 องค์ จำนวนรัชกาล 888 ปี ตั้งแต่ก่อนพุทธกาล
591 ถึง พ.ศ. 297

เรื่องห้องสิน

เรื่องเลียดก๊ก

4. ราชวงศ์จิ้น

พระเจ้าจิ้นตี้ฮ่องเต้ปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าชาซี
ฮ่องเต้ รวม 2 องค์ จำนวนรัชกาล 40 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 298 ถึง
337

เรื่องไซฮันตอนต้น

5. (1) ราชวงศ์อานัน

พระเจ้าอานันโกโจปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าจูเอ็งรวม 13 องค์ จำนวนรัชกาล 215 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 337 ถึง 551

เรื่องไชยอันตอนปลาย

อองมั่งครอบราชสมบัติ 15 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 552 ถึง พ.ศ. 566

เรื่องตั้งอันตอนต้น

วายเอียงอ่องครองราชสมบัติ 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 566 ถึง 567

เรื่องตั้งอันตอนต้น

5. (2) ราชวงศ์อานัน

พระเจ้ายองบูสืบราชวงศ์อานันถึงพระเจ้าเทียนเต๋รวม 12 องค์ จำนวนรัชกาล 196 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 568 ถึง พ.ศ. 763

เรื่องตั้งอันตอนปลาย

เรื่องสามก๊กตอนต้น

6. ราชวงศ์วูย

พระเจ้าโจมีปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าโจฮวนรวม 5 องค์ จำนวนรัชกาล 45 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 763 ถึง 807

เรื่องสามก๊กตอนกลาง

7. ราชวงศ์จิ้น

พระเจ้าสุมาเอี้ยนปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้ากรองเต๋รวม 15 องค์ จำนวนรัชกาล 155 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 807 ถึง 962
เอกราชภาคเหนือและเอกราชภาคใต้

เรื่องสามก๊กตอนปลาย

เรื่องไชยจิ้น เรื่องตั้งจิ้น

เรื่องนำซ้อง

8. ราชวงศ์ซง

พระเจ้าซงเกาโจปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าสุนเต๋รวม 7 องค์ จำนวนรัชกาล 59 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 963 ถึง 1021

เรื่องนำซ้อง

9. ราชวงศ์ชี่

พระเจ้าชี่เกาเต๋ปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าฮัวเต๋รวม 5 องค์ จำนวนรัชกาล 23 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1022 ถึง 1044

เรื่องนำซ้อง

10. ราชวงศ์เหลียง

พระเจ้าเหลียงบูเต๋ปฐุมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าเกง
ได้รวม 4 องค์ จำนวนรัชกาล 56 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1045 ถึง 1100 เรื่องนำฮ่อง

11. ราชวงศ์ตัน

พระเจ้าตันบูเต๋ปฐุมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าเอ้า
จูรวม 5 องค์ จำนวนรัชกาล 33 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1100 ถึง 1132 เรื่องนำฮ่อง

12. ราชวงศ์ซุ่ย

พระเจ้าอ๋องบุนเต๋ปฐุมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าเกง
ได้รวม 3 องค์ จำนวนรัชกาล 30 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1132 ถึง 1161 เรื่องล้วยถัง
เรื่องซุ่ยถัง

13. ราชวงศ์ถัง

พระเจ้าถังตี้ปฐุมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าถังเจียว
จ รวม 20 องค์ จำนวนรัชกาล 290 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1161 ถึง 1450 เรื่องซุ่ยถังตอนปลาย
เรื่องเสापัก เรื่องซียินก้วย
เรื่องชิตงซัน เรื่องไซอิว
เรื่องบูเช็กเทียน

14. ราชวงศ์เหลียง

พระเจ้าเหลียงไทโจปฐุมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้ามะ
ได้รวม 2 องค์ จำนวนรัชกาล 17 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1450 ถึง 1466 เรื่องหงอโต้

15. ราชวงศ์ถัง

พระเจ้าถังจงฮ่องเต๋ปฐุมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าฮุย
ได้รวม 4 องค์ จำนวนรัชกาล 13 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1479 ถึง 1487 เรื่องหงอโต้

16. ราชวงศ์จิ้น

พระเจ้าเกาโจชองเต๋ปฐุมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าซุด
ได้รวม 2 องค์ จำนวนรัชกาล 12 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1479 ถึง 1490 เรื่องหงอโต้

17. ราชวงศ์อ๋น

พระเจ้าเคียนอิวปฐุมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าอ๋นเต๋
รวม 2 องค์ จำนวนรัชกาล 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1490 ถึง 1494 เรื่องหงอโต้

18. ราชวงศ์จิว

พระเจ้าไท่โจ้วเกณฑ์ปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าตรอง
เต้ รวม 3 องค์ จำนวนรัชกาล 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1494 ถึง 1503

เรื่องหงอโต้

19. ราชวงศ์ซ้อง

พระเจ้าไท่โจ้วฮ่องเต้ปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าของ
กงจงฮ่องเต้ รวม 16 องค์ จำนวนรัชกาล 317 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.
1503 ถึง 1819

เรื่องน้ำปักช้อง
เรื่องบ้านฮวยเหลา
เรื่องโหวงไช้วเพงไซ, เพง
หน้า, เพงปัก เรื่องชวยจ๊ก
เรื่องช้องกั้ง เรื่องเปาเล่ง
ถูกงอัน

20. ราชวงศ์หงวน

พระเจ้าจ้วนลีโจ้วฮ่องเต้ปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้า
ง้วนชุยเต้ รวม 8 องค์ จำนวนรัชกาล 92 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1820
ถึง 1911

เรื่องง้วนเฉียว

21. ราชวงศ์เหม็ง

พระเจ้าฮ่องบูปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้าซง
เจงรวม 16 องค์ จำนวนรัชกาล 276 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1911 ถึง
2186

เรื่องเหม็งเฉียว
เรื่องเองเสียดตัน
เรื่องเองเต็กอ้วกั๊งหน้า
เรื่องไต้อั้งเผ่า
เรื่องเซียวอั้งเผ่า
เรื่องเนี่ยหน่าอิดซื่อ

22. ราชวงศ์เซง

พระเจ้าไท่โจ้วฮ่องเต้ปฐมกษัตริย์สืบราชวงศ์ถึงพระเจ้า
ซุงทงรวม 10 องค์ จำนวนรัชกาล 267 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2147 ถึง
2454

เรื่องเหม็งมวดเซงฉ้อ
เรื่องเซงเฉียว

พงศาวดารจีนทั้ง 34 เรื่องนี้ได้รับความนิยมอ่านกันมาก เพราะเนื้อเรื่องให้ความรู้
สนุกสนาน ไร่ใจ บางเล่มมีสำนวนภาษาดีเด่นได้รับการยกย่อง เช่น สามก๊ก เลียดก๊ก ในระยะแรก

โรงพิมพ์หมอบลัดเลเป็นผู้ตีพิมพ์พงศาวดารเหล่านี้เพื่อจำหน่าย ราคาจัดว่าแพงมากในสมัยนั้น เพราะเป็นหนังสือขนาดใหญ่พิมพ์ปกแข็ง คนธรรมดาไม่กล้าซื้ออ่าน ผู้พิมพ์ต้องเปิดให้ตั้งจอกก่อนพิมพ์ ต่อมาเมื่อมีหนังสือนวนิยายของตะวันตกเข้ามาแล้วมีผู้แปลออกเป็นภาษาไทย ความนิยมในพงศาวดารจีนค่อยลดลง และหนังสือก็หาอ่านยากขึ้น จนปลายสมัยรัชกาลที่ 6 หนังสือพิมพ์รายวันชื่อ สยามราษฎร์นำเอาพงศาวดารจีนที่ยังไม่เคยมีใครมาก่อนมาแปลแล้วลงพิมพ์ต่อเนื่องกันทุกวัน ปรากฏว่าขายดิบขายดี คนกลับนิยมอ่านเรื่องจีนกันใหม่อีก หนังสือพิมพ์อื่น ๆ เช่น ศัพท์ไทย ไทยเขมม ศรีกรุง สารานุกรม ก็เอาอย่างบ้าง เพราะคนนิยมอ่านมาก ชาวหรือบทความยังไม่เป็นที่สนใจเท่าเรื่องจีน ซึ่งต่างก็ลงพิมพ์กันยาว ๆ ทุกวัน หนังสือพิมพ์แต่ละเล่มก็แข่งขันกันด้วยเรื่องจีนเหล่านี้ เมื่อหมดเรื่องพงศาวดาร ก็นำเอาเรื่องจีนประเภทสนุกสนานโลดโผน อิงประวัติศาสตร์บ้าง แต่ก็น้อยเต็มทีมาแปลเช่น จอฮุยเหม็ง เม่งลิกุน เปาบุ้นจิ้น ฯลฯ นอกจากลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แล้ว ยังพิมพ์เป็นเล่มจำหน่ายอีกมาก โดยมากพิมพ์เป็นหนังสือปกอ่อนเล่มบาง ๆ ติดต่อกันหลายเล่ม บางเรื่องมีความยาวกว่า 100 เล่ม หนังสือปกอ่อนเรื่องจีนได้รับความนิยมสืบมาจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงซบเซาลง เพราะราคากระดาษแพงขึ้น ต่อมาเมื่อเศรษฐกิจกระเตื้องขึ้น การพิมพ์หนังสือเฟื่องฟูขึ้นใหม่ มีนักเล่าเรื่องจีนเกิดขึ้นอีกมาก เช่น ป.กาเกบาต ป.พิศนาคะ ว.ณ เมืองสูง จำลอง พิศนาคะ น.นพรัตน์ ลักษณะของเรื่องจีนในระยะหลังต่างไปจากนิยายอิงพงศาวดารในระยะแรก เพราะเป็นเรื่องจินแบบกำลังภายใน ซึ่งเป็นเรื่องตื่นเต้น โลดโผน มีการล้างแค้นด้วยการประหารประหารโดยอาศัยวิชาซึ่งเป็นศาสตร์อันลึกลับ แต่มักแทรกการสั่งสอนและคุณธรรมไว้เช่นเดียวกับเรื่องจีนโดยทั่วไป สำนักพิมพ์เพลินจิตจัดพิมพ์จำหน่าย เช่น เรื่องมังกรหยก มังกรทอง เป็นหนังสือกำลังภายในชุดแรกที่แปลออกมาเป็นภาษาไทย โดยเฉพาะเรื่องมังกรหยกเป็นที่นิยมมาก และยกย่องกันว่ามีโครงเรื่องดีที่สุดในเรื่องประเภทนี้มีอิทธิพลต่อนักอ่านไทยมาก คนเขียนเขียนแทบไม่ทัน ว. ณ เมืองสูง ถึงขนาดอัดเทปแล้วมีผู้ถอดเทปนำไปเรียงพิมพ์เพื่อให้พิมพ์ออกจำหน่ายได้ทันต่อความต้องการของผู้อ่าน เรื่องจีนเก่า ๆ ก็มีผู้นำมาพิมพ์ซ้ำอีก บางสำนักพิมพ์ก็สืบเสาะลงแจ้งความหาซื้อต้นฉบับเก่ามาพิมพ์ใหม่

เรื่องจีนอีกประเภทหนึ่งที่ได้รับความนิยมไม่น้อยไปกว่าเรื่องพงศาวดารและกำลังภายใน คือ หนังสือปรัชญา จีนได้ชื่อว่าเป็นต้นตำรับปรัชญาตะวันออกที่มีพื้นฐานมาจากธรรมชาติ หนังสือปรัชญาจีนหลายเล่มมีผู้แปลเป็นภาษาไทย เช่น ปรัชญาลัทธิเต๋า ของเหลาจื้อ ปรัชญาของขงจื้อ ปรัชญาลัทธิเซ็น นอกจากลัทธิปรัชญาต่าง ๆ แล้ว ลัทธิการเมืองหรือปรัชญาการเมืองของจีนก็เป็นที่ยอมรับไม่น้อย

อิทธิพลของวรรณคดีจีนต่อวรรณคดีไทย

1. ลีลาการประพันธ์และสำนวนโวหาร

ลีลาการประพันธ์เรื่องจีน มีลักษณะต่างไปจากการเขียนร้อยแก้วในปัจจุบัน คือเป็นความเรียง มีลักษณะคล้ายการบรรยายเนื้อความติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ไม่มีการแบ่งเนื้อความ โดยใช้เครื่องหมายวรรคตอนใด ๆ ผู้อ่านต้องตามอ่านจึงจะทราบว่าเป็นการบรรยายความ ตอนใดเป็นคำพูด ตอนใดเป็นความคิดของตัวละคร

ตัวอย่าง จากเรื่องสามก๊ก

เตียวเจียว เห็นขงเบ้งรูปร่างสราญ แต่งตัวหลักแหลมดูเยบคายเป็นมันคง น่าจะเจรจาด้วย พึงกำลังปัญญาความคิดว่าจะเป็นประการใด เตียวเจียวจึงว่าแต่ก่อนข้าพเจ้าแจ้งว่าอาจารย์ชกหลงอยู่ตำบลเขาโวลังกั้ง เขาเลื่องลือกันว่ากอบด้วยสติปัญญามาก เหมือนอาจารย์ชวันตั้งงักเย ยังจะจริงกระนั้นหรือ

ขงเบ้งจึงว่า อันเขาสรรเสริญข้าพเจ้านั้นเป็นแต่ปัญญาภายนอก ซึ่งได้ทำการมาทั้งนั้น ก็เหมือนความคิดตนทั้งปวงไม่ยากนัก ถึงผู้ใดจะทำก็ได้ อันปัญญาภายในนั้นใครยังหาล่วงรู้เห็นปรากฏไม่ เตียวเจียวจึงว่าข้าพเจ้าได้ยินข่าวลือว่า เล่าปี่อุตสาหุ่ทำความเพียรไปเชิญท่านถึงหลายครั้ง จึงได้ตัวท่านมา เล่าปี่มีความยินดีตั้งปลาได้น้ำ มีใจกำเริบคิดการใหญ่หลวงหมายจะทำการเอาเมืองเกงจิ๋วเห็นจะเป็นมันคง ตัวอยู่ในกำมือเหมือนจะเอาเสื่อมาปูจะนั่งโดยง่าย เป็นโฉนเมืองเกงจิ๋วจึงกลับไปได้แก่ใจโฉเล่า ท่านคิดประการใด

จากข้อความที่นำมาเป็นตัวอย่างนี้ เช่น จึง ดังนั้นจึง ดังนั้นก็ อัน แกล้ง ซึ่ง เชื่อมประโยค ใช้คำว่า ประการใด แทน อย่างไร และจุดสำคัญที่ทำให้คนนิยมอ่านเรื่องจีนมากคือ การใช้อุปมาอุปไมย สำนวนโวหารเปรียบเทียบ ที่มีคารมคมคายอยู่เกือบทุกย่อหน้า

เรื่องแปลของจีนในระยะหลัง ๆ มักใช้ลีลาการประพันธ์และสำนวนโวหารตามแบบเรื่องสามก๊ก สำนวนการเขียนเช่นนี้ปรากฏในเรื่อง ราชธาธิราช ซึ่งเป็นพงศาวดารมอญที่แปลมาในสมัยเดียวกันและโดยผู้อ่านวยการแปลคนเดียวกันด้วย

สำนวนการแปลแบบสามก๊ก มีอิทธิพลต่อนักเขียนหนังสืออิงพงศาวดารในระยะหลัง ๆ ด้วยเช่นใน ผู้ชนะสิบทิศ ของ"ยาขอบ" จมื่นดั่งนคร ของ"ลพบุรี" ขุนทวน ของ"อุษา เข็มเพชร" ขุนศึก ของ"ไม้ เมืองเดิม" ซุสือองไทเฮา ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นต้น นอกจากนี้ในหนังสือประเภท "กำลังภายใน" ก็มีลีลาการเขียนเช่นที่กล่าวมาแล้วนี้เป็นลักษณะเฉพาะตัวเหมือนกัน นอกจากลีลาการเขียน สำนวนโวหารจากเรื่องจีนก็ติดปากคนไทยมาก จึงปรากฏอยู่ทั่วไปทั้ง

ในวรรณกรรมและบทสนทนา เช่น

“สามเพลงตกม้าตาย” หมายความว่า การต่อสู้กันไม่เท่าไรอีกฝ่ายก็แพ้เสียแล้ว ตรงกับภาษิตไทยที่ว่า ช้วนกระจะจอกกินน้ำ

“มีตาเสียเปล่า หามิแวไม่” หมายความว่า มีตามองเห็น แต่ขาดวิจาร์ณญาณไตรตรอง “ได้ทั้งดั่งนั้นก็โกรธ” เป็นสำนวนของพงศาวดารจีนโดยเฉพาะ

2. ด้านการละครและดนตรี

เรื่องจีนที่เข้ามาในไทยในยุคแรก ๆ นอกจากจะเป็นหนังสืออ่านแล้ว ชาวจีนยังนิยมเอาวรรณกรรมมาแสดงละครร้องแบบจีน ที่เรียกว่า “จิว” อีกด้วย และเป็นที่ยอดนิยมในหมู่คนจีนในเมืองไทย และคนไทยเอง จึงมีคนไทยที่นิยมเรื่องจีน นำเอาวรรณกรรมจีนที่แปลเป็นไทยแล้วบางเรื่องมาดัดแปลงแต่งเพื่อใช้เล่นละครไทย โดยเฉพาะละครของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงนิยมเรื่องจีนมาก

เรื่องจีนที่มีผู้นำมาแต่งเป็นบทละครว่า ละครร้อง ทั้งที่พิมพ์แล้วและไม่ได้พิมพ์มีหลายเรื่องได้แก่

บทละครว่า (สำหรับเล่นละครนอกอย่างเก่า)

1. เรื่องห้องสิน ตอนพระเจ้าติวฮ่องไปไหว้เทพารักษ์ที่เขาสานจนถึงพระเจ้าบู้อ่องตีได้เมืองอิวกั๋ หลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) แต่งให้เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงเล่นละครเป็นหนังสือ 4 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

2. เรื่องไต้ฮั่น ตอนพระเจ้าบูฮ่องเต้ให้นางเด็กเอียงกงจูเลือกคู่จนถึงเตียวเห่าไปล่าเนื้อในป่า หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 2 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

3. เรื่องสามก๊ก (ก) ตอนพระเจ้าเลนเต้ประพาสสวน จนถึงตั้งโต๊ะเข้าไปขู่พระเจ้าเหี้ยนเต้ หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละครเป็นหนังสือ 16 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

(ข) ตอนอ่องฮั่นกำจัดตั้งโต๊ะ หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 2 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

(ค) ตอนจิวอี้คิดอุบายจะเอาเมืองเกงจิว หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 2 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

(ข) ตอนจิวีตติอุบายจะเอาเมืองแกงจิวี่หมื่นแสนานุชิต(เจต) แต่งลงพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2436

(ง) ตอนจิวี่รากเลือด หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือเล่มสมุดไทย 1 ยังไม่ได้พิมพ์

(จ) ตอนนางขุนฮุหยิน หนีกลับไปเมืองกังตั้ง หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือเล่มสมุดไทย 1 ยังไม่ได้พิมพ์

4. เรื่องชุยตั้ง ตอนเซงจื่อเกณท์ทัพ จนถึงนางย่องอันกงจู๊จับนางบักสันกับทีกักเอียนได้ หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือเล่มสมุดไทย 1 ยังไม่ได้พิมพ์

5. เรื่องหวอโต้ว ตอนของเฮาสามีภักดิ์ต่อพระเจ้ากวางเม้ง หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือเล่มสมุดไทย 1 ยังไม่ได้พิมพ์

6. เรื่องบ้านฮวยเหลา ตอนพวกฮวนตีด้านเมืองหลวง จนถึงนางโปยเหลงจะทำร้ายเพ็ง-ไชอ่อง หลวงพัฒนพงศ์ฯ แต่งให้เจ้าพระยามหินทรฯ เล่นละคร เป็นหนังสือ 6 เล่มสมุดไทย ยังไม่ได้พิมพ์

7. เรื่องชวยงัก ตอนกิมจิตตุดตีเมืองลื้ออันจิวี่ กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญทรงพระนิพนธ์ (สันนิษฐานว่าเพื่อให้เจ้าคุณจอมมารดาอมเล่นละคร) พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2462

บทละครร้อง (เล่นบนเวทีอย่างละครปราโมไทย)

1. เรื่องสามก๊ก (ก) ตอนนางเตียวเสี้ยนลงตังโต๊ะ ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า "นายบุญสอด" พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2458

(ข) ตอนตังโต๊ะหลงนางเตียวเสี้ยน ผู้แต่งใช้นามว่า "เหม็งก้วยปุ่น" พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2458

(ค) ตอนเล่าปี่แต่งงาน จนจิวี่รากเลือด ผู้แต่งใช้นามปากกาว่า "ทิดไชง" พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2461

ที่นำมาแต่งเป็นเพลงขับร้องมีหลายตอน โดยเฉพาะจากเรื่องสามก๊กซึ่งนำมาเล่นเป็นละครร้อง เช่นตอนจิวี่รากเลือด มีเนื้อเรื่องว่า

แสนสงสารจิวี่คราวนี้หนอ
กำเริบฤทธิ์เกาทัณฑ์สู้กลั่นกลิน
บังคับข้าให้มาเกิดประเสริฐสิทธิ์
ปราบศัตรูผู้สงครามไม่คร้ามใคร
เหตุไฉนให้ขงเบ้งเก่งฉกาจ
ประกาศก้องร้องขึ้นได้สามที

ระทดท้อเสียใจให้สะอื้น
ลูกซันยีนร้องว่าสุราลัย
สู้สถิตได้หล้าสุธาไหว
สถิตในกังตั้งฝั่งนที
ล่อเป็นทาสเสียกลจนป่นปี้
โรคทวีเสียวซาบปราบฤทธิ์

กำเริบฤทธิ์พิชเกาทัณฑ์เข้าบรรจบ
พอรู้สึกแน่นแน่นหัวใจ
สู้แข็งขันยืนตรงดำรงจิต
อายุได้สามสิบเจ็ดเศษวันตาย

ล้มสลบนิ่งแน่มอแก้ไข
โลหิตไหลอาบกรากกระจาย
ดวงชีวิตจะวินาศลงขาดหาย
แสนเสียดายคนดีเจียวี่เอ๋ย

นอกจากนี้ยังมีบทโหรตีบจุล่งที่ร้องกันแพร่หลาย และตอนขังเบ้งลวงสูมาอี้ก็มีผู้นำมาแต่งเป็นบทขับร้องด้วย

3. ด้านวรรณคดีไทย

พงศาวดารจีนมีอิทธิพลต่อวรรณคดีไทยมากในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เพราะวรรณคดีจีนเข้ามาก่อนวรรณคดียุโรป คำเรื่องก็แปลกไปจากวรรณคดีบาลีและสันสกฤตที่เป็นเรื่องศาสนาและเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ คือเป็นเรื่องที่มักแสดงยุทธวิธีในการสู้รบอย่างลึกซึ้งและแสดงข้อคิดปรัชญาต่าง ๆ ซึ่งไม่ต่างไปจากค่านิยมไทยนัก เช่น เรื่องความกตัญญู ความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์ สามก๊ก นับเป็นวรรณคดีจีนยอดนิยมนำสำหรับคนไทย คงเป็นเพราะเป็นเรื่องจีนที่แปลมาเป็นเรื่องแรกและแปลได้ดี สำนวนภาษาสละสลวย ทั้งเนื้อเรื่องก็ชวนติดตาม จึงมักมีผู้นิยามอ้างเรื่องสามก๊กในวรรณคดีต่าง ๆ อยู่เสมอ ในทำนองว่าเป็นตำรายุทธศาสตร์ เช่น พระราชนิพนธ์เรื่องกาวิ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กล่าวไว้ว่า

เมื่อนั้น
อวดรู้อวดหลักอักขี
จะเข้าออกยกย่อนผ่อนปรน
ทั้งพิชัยสงครามสามก๊ก

ไวยทัดหุนหันไม่ทันตรึก
ข้าเคยพบรบศึกมาหลายยก
เล่ห์กลเราน้อยอาวิตก
ได้เรียนไว้ในเอกสารพัด¹

ในเสภาขุนช้างขุนแผน ตอนที่ 43 จรเข้เถรขวาดเป็นผู้มีความรู้ทางไสยศาสตร์สามารถจำแลงแปลงตัวได้จึงแปลงร่างเป็นจระเข้อาระวาดไล่กัดกินผู้คนตามริมน้ำในเมืองอยุธยา เพื่อล่อให้พลซุ่มพลปราบ ในที่สุดพลซุ่มพลปราบได้ เถรขวาดสิ้นฤทธิ์ให้พลซุ่มพลจับตัวมาถวายพระพันวษา ประชาชนต่างมามุ่งดูการต่อสู้ระหว่างคนทั้งสอง แล้วโจษจันกันว่า ไม่เคยเห็นการต่อสู้ด้วยไสยศาสตร์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์แบบนี้ที่ใดมาก่อนเลย ในกลุ่มผู้ดูนั้น มีชาวจีนผู้หนึ่งกล่าวว่า ลักษณะการต่อสู้เช่นนี้เคยมีในเมืองจีนคือเมื่อครั้ง

เมื่อครั้งเกียงจูแหยแก้กลศึก
แต่เป็นการนานช้ากว่าพันปี

ก็รบกันครืนครึกกระบวนผี
เราได้เห็นครั้งนี้เป็นบุญตา²

¹ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, "กาวิ", บทละครนอก พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ 2 ฉบับหอสมุดวชิรญาณ 6 เรื่อง (พระนคร : ศิลปาบรรณการ, 2513) หน้า 585.

² เสภาเรื่องขุนช้าง - ขุนแผน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ (พระนคร : แพร่พิทยา, 2512) หน้า 1081.

“เกียงจูแหย” ที่เอ่ยถึงนี้เป็นแม่ทัพสำคัญในพงศาวดารจีนเรื่อง ห่องสิน เป็นคนเก่งไสยศาสตร์ คาถาอาคม สามารถเรียกผีมาไว้ในอำนาจได้ จึงได้รับยกย่องเป็นเจ้าผี พงศาวดารจีนเรื่องนี้แปลเป็นภาษาไทยแล้วในสมัยรัชกาลที่ 2

นอกจากจะมีผู้อ้างถึงวรรณคดีจีนแล้ว ยังมีผู้นิยมในวรรณคดีจีนบางเรื่องมากจนกระทั่งนำไปแต่งใหม่ หรือแปลขึ้นใหม่จากฉบับอังกฤษและภาษาอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวรรณคดีจีนให้ถูกต้องและลึกซึ้งกว่าเดิม โดยเฉพาะเรื่องสามก๊ก ซึ่งเป็นวรรณคดีจีนที่เรานิยมกันมากที่สุด เราจึงมีสามก๊กในภาษาไทยสำนวนอื่น ๆ ทั้งร้อยแก้วร้อยกรองอีกหลายฉบับออกไปจากฉบับเจ้าพระยาพระคลัง สามก๊กแต่ละฉบับเสนอเนื้อหาคนละแง่มุมคนละมุม เช่น มีผู้เห็นว่าสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลังเป็นฉบับที่มีเนื้อความเข้าข้างฝ่ายเล่าปี่ จึงมีผู้แต่งสามก๊กเป็นปากเป็นเสียงให้ก๊กอื่นบ้าง ได้แก่ โจโฉนายกตลกดกกาล หรือสามก๊กฉบับนายทุนของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพเหตุการณ์ประวัติศาสตร์จีนในยุคสามก๊กได้ชัดเจนขึ้น บางฉบับก็เป็นการวิเคราะห์ตัวละคร บางฉบับเป็นการเล่าเรื่องในทำนองสนุกสนาน ทำนองยั่วล้อ สามก๊กในภาษาไทยจึงมีหลายฉบับดังนี้

1. สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง
2. โจโฉนายกตลกดกกาลหรือสามก๊กฉบับนายทุน ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
3. สามก๊กฉบับวณิพก ของ ยาขอบ
4. สามก๊กฉบับร้านกาแฟ ของนายหนหวย
5. เบ้งเฮก ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช
6. พิชัยสงครามสามก๊ก ของสังข์ พัชโรทัย
7. สามก๊กกลอนสุภาพ ตอนนางเตียวเสี้ยนหลวงตั้งโต๊ะ หลวงธรรมาภิรมณ์ (ถึก จิตรกถึก) แต่ง พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2459

วรรณคดีจีนหลายเรื่องที่แปลขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ มีอิทธิพลอย่างชัดเจนในวรรณคดีไทย เรื่องหนึ่งคือ พระอภัยมณีคำกลอน¹ ของสุนทรภู่ ซึ่งเป็นมรดกวรรณคดีชั้นเอกของไทยที่แสดงให้เห็นว่า สุนทรภู่เป็นกวีที่มีทั้งความรอบรู้และพรสวรรค์ในการแต่งวรรณคดี

---

¹อ่านภาคผนวกหน้า 327 - 344